

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2018/7 (Değişik İşler)

Karar Sayısı: 2020/5

Karar Tarihi: 25/6/2020

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Türkiye Birlik Partisi

DAVANIN KONUSU: Türkiye Birlik Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Türkiye Birlik Partisi, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 18/1/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. İlk büyük kongresini süresinde yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Parti hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 7/6/2018 tarihinde düzenlenen iddianame ile kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talep edilmektedir.

II. İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 7/6/2018 tarihli ve 2018/51047475/308 sayılı iddianamesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. maddesi uyarınca Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.

2820 sayılı Yasanın 121. maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 87. maddesinin 2. bendi uyarınca "İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

...

Davalı Türkiye Birlik Partisinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasasının 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasasının 87. maddesinin 2. bendi uyarınca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

III. PARTİNİN SAVUNMASI

Partinin savunmasında Parti Tüzüğü'nün 23. maddesinde olağan kurultay toplantısının iki yıldan az, üç yıldan çok olmamak üzere yapılacağı düzenlendiği, anılan hükme uygun olarak kurultay hazırlıkları içinde oldukları, Tüzük'te yer alan ilgili hükmün hukuka aykırı olduğu ve düzeltilmesi gerektiği konusunda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kendilerine bir ikazın ya da önerinin de gelmediği belirtilmiştir.

IV. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi, Türkiye Birlik Partisinin savunması, Raportör Burak FIRAT tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Partinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. Partinin savunmasında Parti Tüzüğü'nün 23. maddesinde olağan kurultay toplantısının iki yıldan az, üç yıldan çok olmamak üzere yapılacağı düzenlendiği, anılan hükme uygun olarak kurultay hazırlıkları içinde oldukları, Tüzük'te yer alan ilgili hükmün hukuka aykırı olduğu ve düzeltilmesi gerektiği konusunda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kendilerine bir ikazın ya da önerinin de gelmediği belirtilmiştir.

4. Daha sonra Parti 8/4/2019 tarihli yazısı ile 7/4/2019 tarihinde gerçekleştirdiği 2. Olağan Kurultayda partinin kapanmasına karar verildiğini belirtmiş ve 2820 sayılı Kanun'un 109. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bildirimde bulunmuştur.

5. Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise ilk büyük kongrenin partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamı gerektiği belirtilmiştir.

6. Anılan madde uyarınca gerekli kuruluş bildirisini ve eklerini 18/1/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına vererek Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmış bulunan Partinin bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamı ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

7. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında "*Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.*" denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona erme nedenleri olarak sayılmıştır.

8. Gerekli bildiri ve eklerini 18/1/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 2820 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca tüzel kişilik kazanmış bulunan Partinin ilk büyük kongresini süresinde toplamadığı ve zorunlu organlarını oluşturmadığı anlaşılmıştır.

9. Ancak 8/4/2019 tarihli yazıda, Partinin 7/4/2019 tarihinde gerçekleştirdiği 2. Olağan Kurultayında kapanma kararı aldığı bildirilmiş ve karara ait divan tutanağı yazının ekinde sunulmuştur. Anılan divan tutanağının içeriği ile Partinin 2. Olağan Genel Kongre listesinde yer alan isimler incelendiğinde toplantı ve karar yeter sayısını sağlayan Partinin Kanun'un 14. ve 109. maddelerine uygun olarak kapanma kararı aldığı anlaşılmıştır. Bu durumda Partinin, dava tarihi itibarıyla devam eden tüzel kişiliği 7/4/2019 tarihinde yapılan 2. Olağan Kurultayında alınan kararlar sona ermiştir.

10. Açıklanan nedenle Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Türkiye Birlik Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 25/6/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, davalı Türkiye Birlik Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukukî varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesine ilişkin talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Kararda, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 14. maddesinin yedinci fıkrasına aykırı olarak ilk büyük kongresini, tüzel kişilik kazanmasından itibaren iki yıl içinde toplamaması nedeniyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve hukukî varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talep edilen davalı Partinin, iddianamenin hazırlandığı 7/6/2018 tarihi itibarıyla de büyük kongresinin toplanmadığı anlaşılmış; ancak davanın açılmasından ve savunmasının istenmesinden sonra 7/4/2019 tarihinde Olağan Kongresinin toplanarak kapanma kararı aldığı gerekçesiyle talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Kanunun 8. maddesine göre, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini İçişleri Bakanlığına vererek 18/1/2016 tarihinde tüzel kişilik kazanan davalı Partinin, 2820 sayılı Kanunun 14. maddesinin yedinci fıkrasına göre iki yıl içinde yapması gereken ilk büyük kongresini süresinde yapmadığı, Partinin 23/7/2018 tarihli savunmasında da kabul edilmiştir.

2820 sayılı Kanunun 121. maddesinde, Türk Medenî Kanunu ile Dernekler Kanununun 2820 sayılı Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin siyasî partiler hakkında da uygulanması öngörülmekte, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 87. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde ise “ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması” da “kendiliğinden sona erme” sebeplerinden biri olarak belirlenmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 16/3/2016 tarihli ve E.2015/3 (Değ. İş.), K.2016/1 sayılı; 31/5/2017 tarihli ve E.2017/1 (Değ. İş.), K.2017/5 sayılı Kararlarına ilişkin karşıoy gerekçelerimde de belirtildiği üzere, kanunda öngörülen sebeplerin gerçekleşmesi ile kendiliğinden sona erme hâllerinde, herhangi bir organın veya makamın karar almasına gerek kalmadan tüzel kişilik kanun hükmü gereği kendiliğinden sona ermekte; 2820 sayılı Kanunun 14. ve 121. maddeleri ile 4721 sayılı Kanunun 87. maddesine göre bir siyasî partinin ilk büyük kongresinin kanunda öngörülen sürede yapılmamasıyla da mahkeme kararına gerek olmadan parti tüzel kişiliği kendiliğinden sona ermiş sayılmaktadır.

4721 sayılı Kanunun 87. maddesinin ikinci fıkrasına göre bu konudaki mahkeme kararı tüzel kişiliği sona erdiren değil, tüzel kişiliğin kendiliğinden sona erdiğinin tespitinden ibaret bir karardır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararı da tüzel kişiliğin kendiliğinden sona erdiğinin tespitine ilişkindir. Nitekim Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi de, Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukukî varlığının sona erdiğinin tespiti talebinden ibarettir.

Partinin tüzel kişiliğinin Kanunda belirtilen sebeplerin gerçekleşmesi ile kendiliğinden sona ermesinden sonra, fakat bu hukukî durumun Mahkememizce tespitinden önce ilk büyük kongrenin toplanmış olması, Partinin “kendiliğinden dağılma hâli” ile buna

bağlı olarak ‘‘hukukî varlığının sona ermiş olduğu’’ gerçeğini değiştirerek Partinin hukukî varlığını ihya edemez. Bu itibarla, adı geçen Partinin tüzel kişiliğinin, iddianamenin düzenlendiği 7/6/2018 tarihinde devam ettiği ve 7/4/2019 tarihinde toplanan kongrede kapanma kararı verilmesi sebebiyle talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği yönündeki görüş sözü edilen kanun hükümleri ile bağdaşmamaktadır.

Başka bir anlatımla, adı geçen Partinin tüzel kişiliğinin kanun gereği kendiliğinden sona ermesinden sonra yapılan mezk r kongre ve kongrede alınan karar hukuken yok hükmünde olduğundan, bu davada verilecek karara esas alınması isabetli değildir.

Diğer taraftan, Partinin, tüzel kişiliğinin sona ermesinden sonra kongrenin toplanmasına ve karar almasına hukuken imk n bulunmadığı gibi, aksinin kabul  benzer durumda bulunan ve hukukî varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesinin sonucu olarak tüm mallarının Kanun uyarınca Hazineye geçmesine karar verilmesi gereken bütün partilerin bunu engellemek amacıyla kongre yapmalarının, başka bir ifadeyle kanuna karşı hile yoluna başvurmalarının da  n n  açabilecektir.

Bu itibarla ve yukarıda belirtilen karşıoy gerekelerimdeki diğer sebeplerle davalı Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukukî varlığının sona erdiğinin tespiti için açılan davanın kabulüne; bunun sonucu olarak da Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanunun 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine karar verilmesi gerektiğini düşündüğümden, talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

 ye
M. Emin KUZ